

Gıda Egemenliği ve tarımsal biyoçeşitlilik.

CS CamScanner ile tarandı

İllüstrasyon : Sanatçı Abraham Mauricio Salazar'ın amatör kağıt üzerine renkli çizimi. Abraham Mauricio Salazar'ın *Günlerin Sihirli Döngüsü* kitabının yayınlanması amacıyla alınmıştır. CONAFE, Meksika, 1979

1996'da BM Tarım ve Gıda Örgütü'nün düzenlediği Dünya Gıda Zirvesi'nde La Via Campesina (LCV) tarafından ilk defa dillendirilen Gıda Egemenliği, hem şirketlerin tekelindeki pazar odaklı gıda üretimi ve dağıtımını modeline meydan okumuş hem de açlık ve yoksullukla mücadele etmek için yerel ekonomileri yaratacak ve güçlendirecek yeni bir paradigma olmuştur. O günden sonra Gıda Egemenliği, köylülerin, küçük aile tarımı yapanların, gıdaya erişmeye çalışan yoksulların, kentlilerin, dünyanın her yerindeki insanların hayalgüçlerini ele geçirdi ve kendini sosyal, çevresel, ekonomik ve politik adalete adanmış olanların evrensel şiarı haline geldi.

2001'de çiftçi, balıkçı, yerli halk, sivil toplum ve akademik örgütlerin temsilcileri gıda egemenliğinin farklı unsurlarını detaylandırmak için Havana'da Gıda Egemenliği Dünya Forumunda buluştular.

2007'de Mali'de yapılan Dünya Gıda Egemenliği Forumu bir dönüm noktasıydı. Forum evrensel gıda egemenliği hareketini güçlendirme amaçlı 80 ülkeden 500 insanı fikirlerini, stratejilerini ve eylemlerini birleştirmek için bir araya getirdi.

Son yıllarda yüzlerce örgüt ve hareket dünyadaki bütün insanların Gıda Egemenliği hakkını geliştirmek ve savunmak için mücadelelerde, eylemlerde bulunmuş ve çok çeşitli işler yapmıştır. Bu örgütlerin çoğu 2007 Nyéléni Uluslararası Forum'una katılmış ve Nyéléni 2007 deklarasyonunu siyasi platform kabul eden daha geniş bir Gıda Egemenliği Hareketi'nin bir parçası olarak hissetmiştir. Nyéléni Bülteni bu uluslararası hareketin sesi olmayı amaçlamaktadır. (*)

Aşağıda Nyelene Bülteni'nin **Gıda Egemenliği ve tarımsal biyoçeşitlilik** başlıklı 49.sayısını yayınlıyoruz. (ÇİFTÇİ-SEN)

(*) Ayrıntılı bilgi için

https://nyeleni.org/DOWNLOADS/newsletters/Nyeleni_Newsletter_Num_13_TR.pdf

Biz Kimiz?

Son yıllarda yüzlerce örgüt ve hareket dünya çapında insanların Gıda Egemenliği hakkını desteklemek ve savunmak için çeşitli mücadelelerle, eylemlerle ve çeşitli türde çalışmalarla uğraştılar. Bu örgütlerin çoğu 2007'deki Nyéléni Uluslararası Forumu'na katıldılar ve kendilerini 2007 Nyéléni deklarasyonunu politik platform olarak gören daha geniş kapsamlı bir Gıda Egemenliği Hareketinin bir parçası olarak görüyorlar. Nyéléni Bülteni bu uluslararası hareketin sesidir.

İlişkili örgütler: AFSA, ETC Group, FIAN, Focus on the Global South, Friends of the Earth International, GRAIN, Grassroots International, IPC for Food Sovereignty, La Via Campesina, Marcha Mundial de las Mujeres, Real World Radio, The World Forum Of Fish Harvesters & Fish Workers, Transnational Institute, VSFJusticia Alimentaria Global, WhyHunger, World Forum of Fisher People, WAMIP.

Şimdi Gıda Egemenliği zamanı!

Gıda Egemenliği ve tarımsal biyoçeşitlilik

Avrupa'daki savaş nedeniyle yüksek fiyatlar ve kıtlık konusunda (bu ikisi arasında her zaman tam bir ilişki olmasa da) medyanın alarm zilleri çaldığı bir dönemde, büyük şirketleri gıdamızın çoğunun tedarikçisi konumuna getiren süreci bir kez daha sorguluyoruz. Sahte bir imaja tutunan endüstriyel tarım-gıda sistemi, işlemlerini dijitalleştirerek tarıma karşı yeni bir saldırı başlatıyor, sözüm ona “doğa temelli çözümlere” dayandığı “karbon birikimini” teşvik ediyor, tedarik zincirlerini kendi çıkarları doğrultusunda kontrol etme ve düzenleme hamlelerini sürdürüyor. Hatta yüzyıllardır köylüleri bağımsız tarım uygulama olanaklarından yoksun bırakan şirketler şimdi de yatırım fonları ve şirketler tarafından desteklenen bir “agroekoloji”yi savunarak dünyanın birçok yerinde köylülerin çabalarının yerini almaya, köylü agroekolojisini yok etmeye çalışıyorlar.

Bu nedenle Gıda Egemenliğimizi, yani tohumlarımızı kendi koşullarımızda ve kendi alanlarımızda, bir başka deyişle özgürce üretebilme ve kendi gıdamızı üretmedeki bağımsızlığımızı sürdürebilme olanağımızı ve hakkımızı savunmamız

gerekir. Bunun için toprak gaspına karşı çıkmak ve otonomi konusunda, köylü ve yerli halkların topraklarının savunulması konusunda, hatta kentsel mekanların mahallelerindeki halkın özyönetimi konusunda ısrarlı olmak çok önemli olmaya devam edecektir.

Mercek altındaki konular 1

Tarımsal biyoçeşitlilik ve agroekoloji: Köylüler, aileler, zanaatkâr ve Yerli Halkların doğa ile ilişkisi

Köylüler, çiftçiler, göçebe çobanlar, orman köylüleri, küçük ölçekli balıkçı toplulukları, Yerli Halklar ve diğer küçük ölçekli kırsal ve kentsel gıda tedarikçileri küresel biyoçeşitliliğimizin bir parçası olarak değerlendirilir. Atadan kalma birçok dünya görüşüne göre doğa, Toprak Ana, bir aile olarak insanlarla karşılıklı bir beslenme ilişkisi sürdürür, biz de ondan ayrı değiliz. Atadan kalma bu karşılıklı etkileşim ilişkisi bir tür “birlikte evrimleşme” şeklinde varlığımızı şekillendirir. Biyoçeşitliliği koruyan köylü uygulamaları sadece gıda ve maddi ihtiyaçlar, maneviyat, kültür, sağlık ve duyguları belirlemekle kalmaz, biyoçeşitlilik de bu karşılıklı alış veriş cevap vermeye devam eder.

Geleneksel dünya görüşlerinin ve pratiklerinin hâlâ geçerli olduğu modernleşmeyle ilgili zorlamalara rağmen, biyoçeşitlilik bu karşılıklı beslenmeye yanıt olmaya devam ediyor.

Bu uygulamaların kaybolduğu ve şimdi tekrar kazanılmaya başlandığı yerlerde biyoçeşitlilik yeni formlarda hayata döndürülüyor. Bu uygulamalar ve çiftçi topluluklarının ve ailelerin ilgisi ve özeni –küçük ölçekli gıda tedarikçilerinin bilgi sistemi– uluslararası toplumun “biyoçeşitlilik” olarak adlandırdığı şeyin özüdür.

Bu tarımsal biyoçeşitlilik; geçinme, sağlık ve otonomi için köylülerin atadan kalma stratejilerini destekler ve onun ürünüdür. Köylülerin yaratıcılık ve bilgisinin ve onların doğal çevreyle ilişkilerinin dışı vurumudur. Tarımsal biyoçeşitlilik, dinamik ilişkilerin desenlerini taşıyan bir duvar halısı gibi insanlar, hayvanlar ve diğer organizmalar, su, orman ve “çevre” arasında sürekli değişmekte olan mozaïği somutlaştırır. Tarımsal biyoçeşitlilik, bütün ekosistemlerde ve binlerce yıldır kültürel çeşitliliğin ve biyoçeşitliliğin karşılıklı etkileşiminin bir sonucu olarak görülebilir. Bazı tarımsal üretim sistemleri olağanüstü çeşitlilikte ürün, hayvan ve bunlarla bağlantılı türler sergilerler. Küçük ölçekli gıda üreticileri gezegenin biyoçeşitliliğinin çoğunu geliştirmek ve ayakta tutmakla kalmaz, aynı zamanda gıdanın da çoğunu karşılarlar.

Yaşam tarzlarının ve yemek alışkanlıklarının tektipleşmesi için güçlü eğilimin ortaya çıkarttığı zorluklara ve topraklar üzerinde yarattığı gerginliklere rağmen önemli yerel direniş hareketleri mevcut. Kırsal ve kentsel bölgelerde ev bahçelerindeki çeşitliliği artırmak, agroekolojik yetiştiricilik girişimleri, mangrovları (gelgit sonucu oluşan haliçlerde, tuzlu bataklıklarda ve çamurlu kıyılarda sık ormanlar oluşturan bazı ağaç ve çalı türlerine ve oluşturdukları ormanlara verilen ad.çev.notu) yeniden canlandırmak, sürdürülebilir balıkçılık protokolleri geliştirmek ve suları yönetmek gibi çok çeşitli inisiyatifler mevcut. Bu ve diğer uygulamalar gıda ve beslenmeyle ilgili egemenliğin geliştirilmesine ve ekosistem işlevlerinin korunmasına ve savunulmasına katkıda bulunur.

Köylülerin başını çektiği, küçük ölçekli gıda üreticileri tarafından uygulanan agroekolojik tarım Gıda Egemenliğini inşa etmenin ve Toprak Anayı korumanın temel aracıdır. Yaşamı kendileri ve başkaları için bağımsız, şirketleşmemiş yöntemlerle gıda üretmekten ibaret olan topluluklar, biyoçeşitliliğin korunmasının ve agroekolojiyi uygulamanın bir yaşam tarzı olduğunu ve doğanın dili olduğunu bilir. Bu, teknolojinin veya üretim uygulamalarının basit bir bileşimi olmadığı gibi evrensel olarak her toprakta uygulanabilir nitelikte de değildir.

Agroekoloji her yerde benzer olan fakat yerel çevre ve kültüre göre belirli özellikler taşıyan ve bu çevre ve kültüre özel bir saygı gösterilmesini gerektiren ilkelere dayanmaktadır. Bu nedenle, tarımsal biyoçeşitlilik otonominin ve agroekolojinin temelidir. Köylü agroekolojisinin imkan verdiği gıda özerkliği, küresel pazarların kontrolünü ortadan kaldırır ve kolektif öz yönetimi teşvik eder.

Bu şekilde, Yerli Halklar ve köylü toplulukları yurtdışından gelen, satın alınan girdilerin kullanımını azaltırlar. Dünyayı besleyen insanlar olarak kendi yerel tohumları üzerinde kontrollerinin olması Gıda Egemenliğinin temelini oluşturur. İnsanlarla tarımsal ürünler arasında binlerce yıldır süregelen bağlantılar yaratıcılığı, araştırmayı, seçilimi ve insanların kendi ürünlerini ve sürülerini yetiştirmesini teşvik eder. Bu tür topluluklar, ihraç etmek için hammadde veya ürün üreten değil; gıdanın çoğunu üreten, biyolojik çeşitliliği ve toprakları koruyanlardır.

İlkelerimiz:

- Köylü tarımını ve gıda biyoçeşitliliğini destekleyen ve geliştiren, agroekolojik ilkeleri kullanarak ürünlerinin bilgisini ve bozulmamışlığını savunan, takası, hayvan yetiştiriciliğini ve hepsinin üzerinde kendi tohumlarının, canlı hayvan cinslerinin ve balıklarının kendi kendini yeniden üretmesini savunan herkesin kolektif haklarına saygı göstermek.

- Tarımsal biyoçeşitliliği ve agroekolojiyi destekleyerek karşılıklı birbirine bağlı olan kolektif kırsal-kentsel gıda sistemlerini ve ağlarını ve yerel pazarları güçlendirmek.
- Kapsamlı bir tarım reformunu desteklemek.
- Ve en önemlisi, biyoçeşitliliğe ve topraklarının bütünlüğüne önem veren, köylülerin ve kentlilerin, toplulukların ve kolektiflerin kendi kaderlerini belirleme haklarının desteklenmesi, onurlu ve adil bir yaşamın teminat altına alınması.

Gıda egemenliği, sağlıklı bir çevre ve hepsinin üzerinde geleceğimiz, bütün bu ilkelerin üzerinde yükselecektir.

Mercek altındaki konular 2

Biyçeşitliliğin planlı olarak yok edilmesi

Yeşil Devrim şirketlerin gıda üretimi üzerindeki denetimini arttırdı. Dünyanın farklı bölgelerindeki köylüleri “bugün küresel güney olarak adlandırılan bölgede tarımsal verimliliği” artırmaya zorladı. Yeşil Devrim destekçileri “aç midelerin doldurulması” ile ilgili endişeli olduklarını söylediler ve geleneksel tarımın gereksiz olduğunu iddia ettiler.

Şirket yöneticileri ve hükümetlerin politika yapımcıları insanların doğa ile toprakları, ormanları, suları, tohumları ve tohumlarının sınırsız dönüşümü ile kurdukları titiz ilişkideki yüzyıllar süren devamlılığı ve çok büyük miktardaki çalışmayı görmezden geldiler. Bu ilişki bize buğday, mısır, pirinç ve patates gibi ürünleri sağlayan kültürel beceri ve inanılmaz biyoçeşitliliğin kaynağıdır. ^[1]

Yeşil Devrimin destekçileri yukarıda saydıklarımızın tamamının yerine büyük ölçüde tektipleştirilmiş, sözüm ona yüksek verimli türleri koydular. Çiftçilerin de daha sonra öğreneceği gibi bu yeni tohumların iyi yetiştirilmesi için kimyasal gübreye, böcek öldürücü zehirlere ve aşırı sulamaya ihtiyacı vardır. ^[2]

Elbette, bütün bu hamleler hafife alınmadı ve “köylü çiftçilerden, yerel topluluklardan ve sivil toplumdan geniş çapta direnişle karşılaştı”. ^[3]

Direnişle karşılaşmış olsa da verilecek hasar verilmişti. Uluslararası tarımsal ürün ve tohum geliştiricileri rolünü üstlenen araştırma enstitüleri, dünyada binlerce gerçek tarım topluluğunun bin yıllık bilgi ve stratejisinin yerini almış ve hâlâ var olan bir şirket hikayesini sahaya sürmüştü: “köylüler ne yaptıklarını bilmiyorlar,

toprağı işleme ve yetiştiricilik stratejileri yanlış, verimleri son derece düşük.” Bu anlatı hibrit tohumlara ve hatta GDO'lara yol açtı. Etkileri, yerel tohumlara ve geleneksel üretim veya hayvancılık yöntemlerine bağlı olan köylüler ve küçük çiftçiler için yıkıcı oldu.

Endüstriyel tarım, verimi artırmak için bir çok zehirli kimyasal tarım girdisi içeren teknolojik çözümler dayatmaya başladı. Çeşitliliği ve hatta gıda ve hayvan yetiştiriciliğinde daha önce doğal olarak var olan türleri ve ırkları azalttı.

FAO verilerine göre, 1900'lerin başından beri “çiftçilerin kendi yerel çeşitlerini ve bitki türlerini, genetik olarak tektip ve yüksek verimli ürünler için terketmesi nedeniyle dünya çapında bitki genetik çeşitliliğinin %75'i kayboldu. Bugün dünyada üretilen gıdanın %75'i, 12 bitkiden ve beş hayvan türünden elde ediliyor. [4]»

Hayata geçirilişi sırasında çok büyük ve ani kayıplar olsa da Yeşil Devrim tek suçlu değil. Serbest ticaret anlaşmaları, fikri mülkiyet hakları, sözleşmeli çiftçiliğin sert tutumu ve lüks ihraç ürünleri modası (çilek/dut gibi meyveler, avokadolar, sabır otları, domatesler ve diğer sera çeşitleri), bunların tamamının suçu var. Şimdi ise sentetik biyoloji tüm tarımsal süreçlerin yerini almak istiyor.

Toplumlar bağımsız kalmak istiyorlarsa endüstriyel tarıma ve onun monokültürüne direnmenin çok büyük çaba gerektirdiğini bilmeliler. Ancak bu planların durdurulması için biyoçeşitlilik hayati önem taşımaktadır.

1, 2, 3 - GRAIN, Funding industrial agriculture vs agroecology: not a simple binary (Endüstriyel tarıma karşı agroekolojinin fonlanması: basit bir ikili değil), <https://grain.org/en/article/6870-funding-industrial-agriculture-vsagroecology-not-a-simple-binary>

4 - FAO, What is happening to agrobiodiversity (Tarımsal biyoçeşitliliğe ne oluyor), <https://www.fao.org/3/y5609e/y5609e02.htm>

Mercek altındaki konular 3

Doğaya Dayalı Çözümler: Biyoçeşitlilik kaybını durdurmaya olacak olan kurumsal bir sis perdesi

Doğaya Dayalı Çözümler (DDÇ) kavramı, büyük koruma kuruluşlarının, korunan bölge vizyonlarına fon sağlamak için ortaya çıktı. “Doğa” sözcüğünü kullanmasına rağmen DDÇ'nin vizyonu, ekosistemler tarafından sağlanan faydalar için kapitalist bir ödeme perspektifini teşvik eder. Bu yaklaşım genellikle doğanın metalaştırılması ve finansallaştırılması ile el ele gider.

DDÇ'nin motivasyonu, iklim değişikliği için bir çözüm ihtiyacından kaynaklanıyor. Bunun nedeni, atmosfere salınan karbon miktarından atmosferden uzaklaştırılan karbon miktarının çıkarılarak hesaplanan, "net-sıfır emisyon" denilen iklim değişikliği çözüm önerisi talebinin yükselmesinden kaynaklanmaktadır. Bu nedenle, fosil yakıtlardan kaynaklanan karbon salımını kontrol edebilmek için şirketlerin; ağaçlara, toprağa ve arazilere ihtiyaçları vardır. Bu durum beraberinde çeşitli tehlikeler getirir: toprak gaspı, karbonun ve doğanın daha fazla metalaşması, arazilerin çevrilmesi, iklim kaosunun durdurulamaması ve doğanın daha fazla metalaştırılarak tahrip edilmesi. Bu aynı zamanda şirketlerin yeni 'doğaya dayalı' pazar planlarından kâr elde etmelerine de yol açacaktır.

DDÇ'nin bir iklim çözümü olabilmesi için gereken arazinin ölçüsü bile biyoçeşitlilik için bir tehlikedir. "Doğal iklim çözümleri"^[1] hakkındaki en etkili makale "doğaya dayalı çözümlerin"^[2] 2030'a kadar sera gazı emisyonlarının %37'ye kadar azaltılmasını sağlayabileceği iddiasını öne sürüyor. Daha yakından incelendiğinde ise ilgili makaledeki hesaplamalar teknik olarak sorunlu, mantıksız ve politik olarak gerçekçi değildir.^[3] Örneğin, yeniden ormanlaştırma için 678 milyon hektar alanın potansiyel olarak mevcut olduğunu öne sürüyor. Bu, Hindistan'ın yüzölçümünün iki katı veya ABD'nin üçte ikisinden daha fazlası! Rapor ayrıca DDÇ'yi kârlı ve şirketlerin peşinden gelmeye değer bulacağı bir hale getirmek için 10 milyon hektara kadar yeni ağaç ekimi gerekeceğini söylüyor.

Şirketlerin net-sıfır emisyon taahhütlerinin yalnızca küçük bir kısmı "Doğaya Dayalı Çözümler" yoluyla elde edilecek olsa bile, şirketlerin toprak üzerindeki kontrolünü önemli ölçüde genişletecek ve derinleştirecektir. Bunun nedeni, şirketler tarafından salınan karbon emisyonunun çok büyük ölçekte olması ve dolayısıyla emisyonlarını dengelemeleri için şirketlerin yeni ormanlar ve araziler bulmaya ihtiyaç duymalarıdır.

DDÇ, arkasında çok az siyasi analiz bulunan, belirsiz şekilde tanımlanmış bir terimdir. Bu nedenle, monokültür plantasyonlarından agroekolojiye kadar herşey doğaya dayalı çözüm olarak tanımlanabilir. En büyük kağıt hamuru üreticisi Brezilyalı şirket Suzano, genetiğiyle oynanmış plantasyonlarını iklim değişikliğine karşı "doğaya dayalı çözümler" şeklinde tanıtmak için DDÇ'nin belirsiz tanımından yararlananlardan sadece biridir.

Koruma kuruluşları ve şirketler, yerel toplulukların ve Yerli Halkların ormanları yönetmedeki rollerine değer vermiyor ve DDÇ gibi orman topluluklarının yerinden

edilmesine ve büyük ayrılıklara yol açan itibarsız REDD+ planlarını yeniden markalaştırıyorlar.

[1] Griscom ve ark., Natural climate solutions (Doğal iklim çözümleri), PNAS, 31 Ekim 2017, cilt 114, no. 44. 11645-11650, <https://www.pnas.org/content/114/44/11645>

[2] The Nature Conservancy onları Doğal İklim Çözümleri olarak adlandırıyor

[3] REDD-Monitor. Offsetting fossil fuel emissions with tree planting and 'natural climate solutions': science, magical thinking, or pure PR? (Ağaç dikme ve "doğal iklim çözümleri" ile fosil yakıt emisyonlarını dengeleme: bilim mi, sihirli düşünce mi yoksa saf PR mı?)
<https://redd-monitor.org/2019/07/04/offsetting-fossil-fuel-emissions-with-treeplanting-and-natural-climate-solutions-science-magical-thinking-or-pure-pr/>, 2019

Toplum temelli orman yönetimi: dönüşüm ve direniş için tarihsel deneyim ^[1]

Toplum Temelli Orman Yönetimi, Yerli Halklar ve yerel toplulukların toprağı ve onun doğal varlık ve kaynaklarını örgütlü ve planlı bir şekilde politik olarak kontrol etmek ve yönetmek amacıyla geliştirdiğı kültürel ve ruhsal – dolayısıyla tarihsel – bir yaşam tarzıdır. Şeffaflık ve topluluğun geri kalanına hesap verebilirlik de dahil olmak üzere yatay karar verme mekanizmaları yoluyla Doğa'nın ve aynı zamanda toplumsal, çevresel, kültürel ve ekonomik çıkarların korunması ve sürdürülebilir şekilde kullanılması hedefine giden politik bir süreçtir. Toplum Temelli Orman Yönetimi ayrıca uygun teknolojinin, atalardan kalma bilginin, topluluğun planlama ve organize kaynak kullanımı konusundaki deneyiminin özelliklerini de kapsamakla birlikte sözüm ona sürdürülebilir orman yönetimi denilen (popüler ormancılık bilimi tarafından dillendirilen) ve çoğunlukla şirketler lehine ormanları ve biyoçeşitliliğı tahrip eden basit bir teknik yönetimden çok daha fazlasıdır.

Toplum Temelli Orman Yönetimi agroekoloji ile yakından bağlantılıdır. Her ikisi de her bölgenin coğrafi, ekolojik ve kültürel koşullarına, paylaşılan mallarına ve bununla bağlantılı geleneksel bilgisine yanıt veren ve bunlarla uyum sağlayan geniş, bütünsel, dinamik ve çeşitli yaklaşımlardır. Agroekoloji toprak, tohum, ürün hasat eden insanların veya küçük ölçekli balıkçı topluluklarının dayandığı mallar, sular, balıkçılık veya otlak alanları gibi gıdanın asli unsurlarına odaklanır; Toplum Temelli Orman Yönetimi ise eylemlerini ağaç, orman tohumları, odun, lifler, fauna ve hatta ekosistemin sağlığı gibi ormanlarda yönetilen, kullanılan ve korunan diğer doğal ve kültürel ürünlere yönlendirir.

[1] FoEI (Friends of Earth International), Community Forest Management and Agroecology. Links and Implications (Toplum Temelli Orman Yönetimi ve Agroekoloji. Bağlantılar ve Etkileri):
<https://www.foei.org/wp-content/uploads/2018/03/foei-cfm-agroecology-EN-WEB.pdf>

Tarım ve gıda sistemlerinin dijitalleşmesi

Hayatın bütün yönlerinin dijitalleşeceği bir geleceğin kaçınılmaz olduğunu ve bunu memnuniyetle kabul etmemiz gerektiğini giderek artan oranda duyuyoruz. Tarım ve gıda konusunda ise açlık ve iklim sorununu çözecek tek seçeneğin “Dijital Gıda Zinciri” olduğundan söz ediliyor. Dijitalleşmenin agroekolojiyi geliştireceğini, toplulukları güçlendireceğini ve bağımsızlığı teşvik edeceğini belirtiyorlar. Gerçekte ise tarımın dijitalleşmesi, şu anda Büyük Teknoloji devletleriyle işbirliği yapan eskinin zehirli tarım işletmeleri tarafından doğanın aşırı bir şekilde metalaştırılmasına yol açıyor. Bu kapsamda yeni transgenik ürünlerin (GDO’lu ürünler) tasarımında dijital araçların kullanılması, tarım topraklarında karbonla ilgili finansal spekülasyonları ve “sürdürülebilir yoğunlaştırmayı” içermektedir.

Tarım - gıda sistemlerinin dijitalleşmesi “dijital araçların, stratejilerin ve iş modellerinin gıdaya ve tarıma uygulanması” olarak tanımlanmaktadır. Ancak, kulağa masum gelen bu tanım Büyük Teknoloji şirketlerinin dijital araçlara artan bağımlılığının kurumsal sömürüyü şiddetlendirebileceği ve insan emeğinin yerini alabileceği gerçeğini gizlemektedir; dijital stratejilerin bilgi yağmalama, toplulukları gözetleme ve tüketicileri manipüle etme üzerine kurulduğu; dijital iş modellerinin veri toplama ve otomatik ve dijital işleme teknolojileri (robotlardan yapay zekaya) yoluyla biyoçeşitlilik ve üretim sistemleri ve insanın vasıfsızlaştırılması üzerinde daha fazla kontrol elde etmekle ilgili olduğu gerçeğini gizliyor. Şirketlerin amacı neyin nasıl yetiştirildiğini, hasadın nasıl işlendiğini ve onu kimin yiyeceğini ve süreçte neyin yok edildiğini kontrol etmektir.

Alandan sesler 1

Gıdayı üretmek mi, yetiştirmek mi? Avrupa’nın yeni ve eski GDO’ları, 30 yıla uzanan bir mücadele

Antonio Onorati, ECVC, Via Campesina Avrupa Koordinasyonu, İtalya

Dünyanın en büyük tarım ürünleri ihracatçısı ve en büyük ithalatçısı olan Avrupa Birliği küçük çiftliklere dayanan bir tarım sistemi ile övünüyor; bu çiftliklerin

%77'si 10 hektardan küçük, %69'unun ekonomik büyüklüğü 8000 Euro'dan az ekonomik büyüklüğe sahip küçük çiftçilere dayalı bir tarım sistemine sahiptir.

Ancak dünya tohum pazarını kontrol eden altı şirketten dördü Avrupalı ve bunların en büyüğü olan Avrupalı şirketin satış hacmi ise en büyük ikinci şirketten üç kat daha fazla. Halihazırda tohum pazarındaki şirketlerin yoğunlaşmış olan pazar gücü, konvansiyonel tohum pazarından GDO'lu tohum pazarına ve GDO'lu tohum pazarından da Dijital Genetik Bilgi Kontrol (DSI) pazarına geçildiğinde daha da artacaktır.

Bu bağlamda çiftçi hareketlerinin birçok çevre hareketi tarafından da paylaşılan stratejisi ancak birkaç düzeyde ifade edilebilir. Doğrudan itaatsizlik eylemleriyle harekete geçmekten (örneğin yeni veya eski GDO'lu ürün ekili tarlaları biçmek) legal eylemlere ve mahkemelere başvurmaya kadar (örneğin, yeni GDO'lar, yeni genomik teknikler -NGTs-, CRISPR'li ürünler veya in vitro mutajenezli ürünler ile ilgili mevcut mevzuatın uygulanmasından kaçınmaya yönelik her türlü girişimi engelleyen Avrupa Adalet Divanı'ndaki dava gibi) çeşitli eylemler.^[1] Ayrıca, çiftçilerin tohum sistemlerini korumak ve GDO'lu tohumların ekimini önlemek için işe yarayacak yasal düzenlemeler. (2000'den beri GDO'suz tarım yapan İtalya'da veya Fransa'da olduğu gibi).

Bir toplumun gıdasının nasıl üretileceğine karar vermesi tamamen politik bir konudur. Bu nedenle eylemlilikler oluşturulmalı ve mücadele sürdürülmelidir.

Daha fazla bilgi için: <https://www.eurovia.org/publication-incorporating-peasants-rights-to-seeds-in-european-law/> ve <https://www.eurovia.org/european-petition-against-new-gmos/>

[1] <https://www.eurovia.org/wp-content/uploads/2017/09/2017-09-EN-ECVC-STOP-new-GMOs.pdf>

Alandan sesler 2

Köylü tohumu sistemleri ve çiftçi haklarının ulusal ölçekte bir yasal çerçevede uygulanması- Mali Örneği

Alimata Traore, COASP, Batı Afrika Köylüler Tohum Komitesi, Mali

Bilgi birikimimiz ve deneyimimiz sayesinde köylülerimizin tohumları serbestçe çoğaltılabiliyor ve her yıl tarlalarımızda onları yeniden ekerek seçebiliyoruz. Çeşitlilikleri sayesinde gelişiyorlar ve ihtiyaçlarımıza, tarlalarımıza ve

tekniklerimize uyum sağlıyorlar. Çiftçilerimizin tohumları bizim kimliğimizdir, yaşamımızdır.

Çiftçi örgütlerimiz çiftçilere hakları konusunda bilgilendirmek için eğitimler düzenlediler. Uygulamaların ulusal yasalarımızdaki durumunu analiz ettikten sonra hükümet temsilcileri ile Gıda ve Tarım İçin Bitki Genetik Kaynakları Uluslararası Anlaşması'nın ve Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi'nin odak noktaları üzerinde görüşmeler yaptık.

2017'de hep birlikte, içinde köylü tohum sistemleri ve çiftçi haklarının tanınması ve ulusal mevzuatta yer alması şartı olan bir ulusal anlaşma çerçevesi oluşturduk. Bu çalışmalara Tarım Bakanı başkanlık etti ve sekreterliğini de Ulusal Çiftçi Örgütü Koordinasyonu (CNOP) yaptı. Önerilerimizin temeli şunlardı:

1. Tohum çeşitliliğinin açık tanımı (geleneksel ve yerel dahil)
2. Köylü tohum sistemlerimizin kalitesini teminat altına alan ve topluluğun kendi alışkanlık ve geleneklerine göre tanımladığı ortak haklar yoluyla köylü bilgi birikiminin korunmasını sağlayan özel düzenlemelerin tanınması
3. Çiftçilerin tohumlarını resmi kataloga kayıt zorunluluğu (bir nevi sertifikasyon-çev. notu) olmaksızın satabilme hakkı
4. Çiftçilerin ve örgütlerinin şeffaflığı sağlayacak mekanizmalarla karar alma süreçlerine katılma hakkı
5. Çiftçilerin tohum sistemlerinin, tohum evlerinin^[1], tohum festivallerinin ve pazarlarının desteklenmesi ve güçlendirilmesi

[1] Batı Afrika'da tohum evleri tohumların toplanıp türlerine göre ayrıldığı yerlerdir; kimlik belgeleri hazırlanır, depolama ve koruma teknikleri geliştirilir, deneyimler paylaşılır ve eğitim verilir.

Alandan sesler 3

Gelecekteki pandemilerle mücadele edebilmek için farklı hayvan ırklarının çeşitliliğine ihtiyacımız var

Tammi Jonas, Avustralya Gıda Egemenliği Birliği

Avustralyalı çiftçiler yediğimiz gıdanın %93'ünü üretiyorlar, hatta yetiştirdikleri ürünlerin %70'ini ihraç ediyorlar ve ihracatın odak noktası da Avustralya tarımının "dünyayı beslediği" gibi moral verici bir söylemle çerçeveleniyor. Fakat gerçek şu

ki, ihracat yaygın olarak gıda güvencesizliği çeken ülkelere değil, gelişmiş ekonomilerdeki en yüksek değerdeki pazarlara ve gelişmekte olan ülkelerdeki orta sınıflara yöneliktir. ^[1]

Bu üretkenlik paradigması Avustralya’da ve küresel olarak tür çeşitliliğinde istikrarlı bir azalmaya yol açtı. Küresel Kuzey’de büyükbaş hayvanların %90’ı sadece altı türe aittir ve çiftlik hayvan türünün %20’si yok olma riskiyle karşı karşıyadır. ^[2] Tür çeşitliliğindeki azalma yerel koşullara ve merada yaşamaya adapte olmuş hayvanların kaybı demektir, aynı zamanda Rob Wallace’ın deyimiyle “grip için gıda” yaratma tehlikesini anlatır çünkü geniş monokültürlerin büyütülmesi çeşitliliğin daha çok olduğu popülasyonlardaki aktarım patlamasını kesen immunogenetik emniyet şeridini ortadan kaldırır. ^[1] Küresel olarak yaşanan Covid-19 vakası, Avustralya’da her zamankinden daha yaygın olarak güneyde görülen Japon Ensefalit Virüsü ve şimdi de büyüyen bir bölgesel tehdit olarak Şap Hastalığı, canlı hayvanlarımızda genetik çeşitliliği daraltmayı ve onları sağlıklı koşullarda kalabalık şekilde tutmayı sonlandırmamız gerektiğini son derece açık olarak gösteriyor.

Avustralya’da, Avustralya Gıda Egemenliği İttifakı (AFSA) içinde kolektifleştirilmiş ve Avustralya Nadir Irklar Vakfı tarafından yerinde koruma çabalarında desteklenen, bu eğilimi tersine çevirmek için mirası ve nadir cins çiftlik hayvanlarını yetiştiren küçük toprak sahiplerinin büyüyen bir hareketi vardır. Pandemi dünyasında, genetik, tür ve ekosistem düzeylerinde çeşitliliği korumaya ve teşvik etmeye yönelik adımlar, kelimenin tam anlamıyla hayat kurtaracaktır.

[1] Muir 2014: 5

[2] FAO 2019

[3] Wallace ve ark. 2021: 195

Alandan sesler 4

**Agroekoloji, tarımsal ormancılık ve toplum temelli orman yönetimi:
insanların haklarını, geçimlerini ve ormanların doğal varlıklarını
savunmak için güçlü araçlar**

Nuie anak Sumok – Sungai Buri Sakinleri Derneği, Sarawak, Malezya

İş ahlakı nedeniyle arkadaşlarının Süper Kadın olarak tanıdığı Nuie anak Sumok, Malezya’da Sarawak’ın kuzeydoğusundaki Sungai Buri’de yol kenarındaki arsasında çiftçilik yaparak ailesi, toplumu ve çevre için mücadele ediyor.

Kadınlar grubu ve Sarawak’ın kuzeydoğu kıyısında bulunan Sungai Buri’nin Sakinler Derneği ile birlikte palmiye yağı monokültürünün zorla dayatılmasına karşı direnişimizi agroekoloji, tarımsal ormancılık ve toplum temelli orman yönetimi yoluyla güçlendiriyoruz. Bu uygulamalarla yıkıcı kalkınma modeline meydan okuyarak bu monokültürlerin ve ormanların kesilmesinin yol açtığı tahribatı da tersine çeviriyoruz.

Tek bir ürün ekme lüksümüz yok, bizim için en kazançlı neyse onu yapmak zorundayız. Ve kimse bize ne yapacağımızı söyleyemez.

Kırmızı biberimiz, ananasımız, dolmalık kabağımız, muzumuz, yerli orman türlerimiz var... ve orman bize tohum, meyva ağaçları, başka gıdalar, su, odun, yakacak, barınak, biyoçeşitlilik, bal, ilaç ve hayvan yeminin yanı sıra el sanatlarımız için malzeme veriyor. Topluluğun yerli ağaç türlerini dikmelerine yardımcı olmak için elimizden geleni yapıyoruz.

Marudi, Long Miri ve Long Pilah’taki kardeş örgütlerle bir tohum takas programı oluşturduk; buna göre farklı gruplar buldukları yörelerdeki tohumları (merbau, jelayan, rattan, engkabang, meranti) ve durian ve langsung gibi meyva ağaçlarını topluyorlar ve böylece fidanlıklarımız zenginleşiyor.

Bu çalışma ile kendimizin ve bütün toplulukların haklarını, geçim kaynaklarımızı ve ormanlarımızın doğal varlıklarını koruyoruz.

[1] Daha fazla bilgi için: <https://www.foei.org/nobodycan-tell-us-what-to-do-agroecology-as-resistance/>

Alandan sesler 5

Kuruluş aşamasındaki Latin Amerika Agroekoloji Enstitüsü ve agroekolojinin rolü

Aldo González, IALA - Latin Amerika Agroekoloji Enstitüsü, Meksika

Bugünlerde yerli halklardan ve köylü topluluklarından giderek daha fazla sayıda genç okuma şansı buluyor. Birçoğu burs buluyor ve üniversiteye gitmek için topluluktan ayrılıyor; birçok durumda ilerleme fikri kafalarına giriyor: şehir onlara modernite sunuyor, birçoğu geri dönmüyor, okul onların kimliklerini ellerinden alıyor.

Bu manzara karşısında Meksika’da La via Campesina’yı oluşturan örgütler basit teknik eğitimin ötesine geçmek amacıyla Latin Amerika Agroekoloji Enstitüsü’nü (IALA-Meksika) kurmaya karar verdiler. IALA’da toprakların, kültürel kimliğin ve Gıda Egemenliğinin savunulması mücadelelerinin güçlendirilmesine katkıda bulunmak istiyoruz.

Bizim için agroekoloji, toprakların çeşitliliğini ve bunların insan ile doğa arasında çeşitli kültürel ilişkiler oluşturduğunu kabul eden bir yaşam tarzıdır. Atalardan kalma köylü geleneklerine dayanan bu özen, Toprak Ana’ya saygı gösteren ekolojik, kültürel ve ekonomik yönleri hesaba katması gereken ortak ilkelere dayanmaktadır.

Bu ilişkiler hayatta kalmamıza imkân tanıyan aile ve toplum biçimleri üretti. Örneğin, Oaxaca’nın Zapotec Halkları arasında uygulanan guelaguetza veya guzun’un benzerleri Meksika’da ve dünyada birçok halk arasında mevcuttur ve “milpa”yı (Meksika’da tarım arazilerine denir) hazırlamak, ev inşa etmek, aile veya topluluk kutlamaları yapmak için karşılıklılığı esas alır. IALA bu tür organizasyonların güçlendirilmesi ile ilgilenmektedir.

Toprağın nöbetleşe işlenmesi veya yanlış bir şekilde “kes ve yak” olarak tanımlanan tarım sistemlerimiz, geçmişte geliştirilen tarım yöntemleridir ve agroekolojide geri kazanılmaları önemlidir. Topraktaki yaşamı sürdürmek, besin maddelerini geri dönüştürmek ve enerjiyi yerelden küresele korumak, geleneksel tarımda uygulanan ve desteklemeye devam edeceğimiz ilkelerdir.

Bizler büyük bir biyoçeşitliliğin ve aynı zamanda onunla bağlantılı bir bilgi zenginliğinin mirasçlarıyız. Ancak, halkımızın ürettiği bilim, araştırma merkezleri tarafından dışlanıyor; buna rağmen, insanlığın iyiliği için koruduğumuz bilgileri birleştirmemize ve böylece Meksika’nın ve dünyanın köylülerinin hizmetine sunulacak olan yeni bilgiler üretmemize olanak sağlayacak Batı bilimi ile kendi köşelerimizden bir diyalog oluşturmamız acilen gereklidir.